

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročnina v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v inozemstvu mesečno Din 15.—, — Uredništvo in uprava Maribor, Ruška cesta 5, poštni predal 22, telefon 2326. Čekovni račun št. 14.335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopisi se ne vračajo. — Ne frankirana pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi, ki služijo v socialne namene delavstvu in nameščencem, vsaka beseda Din 0.50

Štev. 59 • Maribor, torek, dne 28. junija 1938 • Leto XIII

Naše upravičene zahteve

Od nekdaj prihaja bolj in bolj pritisk, ki skuša vpliv delavstva bolj in bolj zmanjševati v javnem življenju. Nihče sicer ne trdi, da delavec in nameščenec nista državljana, celo tega nihče ne trdi, da nista enakopravna državljana. Ne! Vidimo in čutimo pa, da se delavstvo po neki tajni sili ali psihozi odganja od vpliva na javno življenje, zlasti tudi od vpliva v izključno delavskih socialnopolitičnih in delavskovarstvenih ustanovah. To pomeni, da se delavstvu odrekajo deloma državljanske pravice, ki so po ustavi zajamčene vsem državljanom.

Vzemimo socialnopolitične in delavskovarstvene ustanove. Za delavstvo in v obrambo delavskih interesov so ustanovljene. V teh ustanovah bi morali delavci in nameščenci imeti vso pravico, da sami nosijo odgovornost zanje ob kontroli oblasti in eventualno delodajalcev, kolikor je njih sodelovanje potrebno, da se izvaja sporazumno in prav. Delavstvo temu nadzorstvu ne nasprotuje, ker smatra, da građe družbo in potrebne socialne ustanove vsi državljani v interesu splošnega napredka in potrebe. Ne gre pa, da se delavstvo bolj in bolj izključuje, da se ne izvedo volitve, da se napoveduje komisarijate, ki pripadajo drugi plasti človeške družbe in ne delavski in nameščenski. Tudi take namere diše po tendenci, da se v teh zavodih zmanjša ali ukine vpliv delavstva, to je pravega interesa.

Poleg teh pojavov se pa delavstvu otežkuje tudi politični vpliv. Metoda dosedanjih volitev v parlament in tudi v samoupravne korporacije, so aktivnost delavstva otežkočale, dasi ima po ustavi prav tiste pravice kakor drugi državljani. Politične stranke ne moremo ustanoviti, to je ena ovira; druga ovira pa je moralni in gospodarski teror, ki se je marsikje jako uveljavljal. Vse to, kar itak poznamo iz praktičnega življenja, izločenje delavstva iz aktivnega javnega življenja v državi in iz sodelovanja pri političnih, socialnih in gospodarskih problemih.

To je krivično. Krivično, ker smo za usodo državljanov odgovorni vsi, ne le gospodarski in njih politični krogi, ampak tudi delavci, nameščenci in konzumenti. Ti namreč tvorijo celo večino državljanov.

Naše zahteve so zaradi tega povsem utemeljene. Mi zahtevamo politično organizacijo in vse svoboščine, ki so v zvezi z njo ali potrebne za politično uveljavljanje; zahtevamo svobodo za strokovne organizacije, zahtevamo zastopstvo v vseh forumih, kjer se rešujejo politična, gospodarska, socialna in delavskovarstvena vprašanja, ker smo bistveni del državljanske edine. V teh korporacijah mora delavstvo dobiti tak vpliv, kakršen mu gre po interesih.

Za to vprašanje je danes jako malo razumevanja. Vpliva delavstva se govtovi krogi ogibljejo zaradi tega, da lahko doslej pridobljene delavske pravice iluzirajo ali celo odpravljajo s prav posebno agresivnostjo, kakor čitamo vsak dan v nasprotniškem časopisju.

Naloga organiziranega delavstva je zaradi tega, da posveti pridobitvi tega vpliva vse svoje sile. Naše organizacije niso slabe, so vzgojne. Za pridobitev delavskega vpliva na pristojnih mestih je potrebno le sistematično, enotno delo, to je, boj za človečanske pravice, ki jih zahtevata tudi naš socialni in kulturni položaj v družbi. Vsi oni pa, ki so nasprotniki delavskega vpliva v razvo-

Z ženevske mednarodne konference dela

Za svobodo govora, združevanja in zaščito

Iz govora s. Bogdana Krekića, dne 8. junija 1938

Tudi topot, na žalost, moramo ugotoviti, da se nekatere dežele, ki so članice mednarodnega urada dela, jako čudno vedejo napram svobodi sindikalnega organiziranja. Politiki in državniki so, ki nočejo umeti, da je delavsko gibanje v obliki strokovnih organizacij pojav, ki ga zahtevajo obstoječe gospodarske in socialne razmere. Nočejo videti, da te vrše s svojimi najposobnejšimi silami koristno delo ne samo za delavsko gibanje, ampak za ves narod.

Političarji nekaterih dežel, čim so prišli na oblast, smatrajo za svojo glavno nalogo, da delajo temu gibanju največje ovire in mu čimveč škodujejo.

Nočejo namreč videti, da je zatiranje svobodnih delavskih organizacij isto kakor oviranje socialnega napredka in da je to težak greh proti socialni pravičnosti.

Izjavljamo, da nismo mnenja teh prerokov, ki mislijo, da je vse včerajšnje za nič, ter da je bodočnost delavskih množic treba prepustiti od boga izbranim voditeljem. Mi smo mnenja, da je med milijoni delovnih ljudi mnogo, mnogo takih, ki so sposobni, da rešujejo svoja vprašanja ob svobodnem samoodločevanju.

V nekaterih deželah vlada namesto strokovne svobode praksa, ki neobzirno in odkrito zatira strokovno svobodo ter odreja najstrožje ukrepe proti njih najmanjšemu udejstvovanju. Tudi tarifna gibanja, ki so življenjska potreba strokovnih organizacij, se zabranjujejo, da bi se strokovne organizacije uničile.

Z ozirom na to ogrožanje svobode združevanja ugotavljamo, da mi neomahljivo verujemo v veliko vrednost strokovnega gibanja.

Surogati za strokovne organizacije ne morejo uspevati. O tem smo preverjeni. Zakaj le strokovne organizacije, ki jih tvorijo po svobodni volji in ob svojem navdušenju delavske množice, morejo obstojati, ne pa organizacije po načinu totalizacije z nadrejenimi »vodji«.

Govorimo kot demokrati, ki neomahljivo verujemo, da premagamo trenutne težke udarce. To verujejo vsi demokratično misleči ljudje. Pravico in dolžnost imamo, da v mednarodnem uradu dela, ki je bil ustanovljen v zgodovinskem trenutku, potem gospodarske in socialne demokracije pripravljamo pot k socialni pravičnosti. V tej organizaciji se je hotelo dokumentirati, da je minil čas, ko so bile ljudske množice brez vpliva na javno življenje in so nosile skale za gradbo piramid ali so bili priklenjeni z verigami, da so pod udarci biča vlačili velike ladje ob vodi.

Ne moremo se priučiti načelu o nesvobodi in da so samo vodje sposobni za ustvarjanje blagostanja med ljudskimi množicami. Zakaj despotizem je uničevanje materialnih, duhovnih in moralnih pridobitev delovnih ljudi in zaradi tega tudi ne more biti predpogoj za blagostanje delovnega ljudstva.

Ni višjega poziva vodje. Razvoj gre svojo pot le v svobodi.

Priznavamo družabne razrede in skupine na tej konferenci. Borba teh skupin je osnova, na kateri se gradi nadaljnji napredek. Vsaka rešitev tukaj se smatra za dozorelost svobodne družbe in napredek. Doseženi sklepi so temeljni kamni splošnega napredka, ki izhajajo iz borbe zanje. Kjer pa ni boja, tam ni rešitve.

ju, naj se dobro zapomnijo, da je to diktat dobe, civilizacije.

in kjer ni rešitve, ni napredka, marveč samo zbiranje eruptivnih družabnih sil. Mirni razvoj je mogoče le z reševanjem problemov, s čimer ubranimo največje nesreče.

Govorim o tem vprašanju, ker ga ravnatelj urada letos ne omenja v poročilu in želim, da vsako leto njegovo poročilo govori o tem.

Lani je rekel ravnatelj, da je to vprašanje politične naravi in je obljubil, da ga obdela. Tega pa ni storil. Ali smatra, da je to manj važno ali da je preveč delikatno? K temu dodajam, da bodo tu sklenjeni socialni ukrepi brez vsebine in prazni, dokler ne bo živih sil, ki bi bile same v stanju, da tukajšnje sklepe uresničijo. Te žive sile so nedvomno one delavskega razreda in njega gibanja, ki pa se ne morejo nadomestiti z drugimi, nezrelimi silami odzgoraj.

V vsaki organizaciji je merodajen odrejeni duh. Tako je z našo. Duh mednarodnega urada dela obseza štiri pravce. Predvsem je dejstvo, da ga sestavljajo svobodne, samostojne in medseboj popolnoma enakopravne skupine. To je temelj zgradbe, ki je osnovan na najširši mednarodni podlagi. Po vseh državah, ki so tu, bi morala biti osnova taka in mi tu v Ženevi vse take skupine spoštujemo po načelu mednarodne svobode.

Ni pa povsod tako. V nekaterih deželah ni niti sledu po tem duhu, dasi bi moral biti svetinja, ker je human in socialen. Stvarnost je v nekaterih deželah kot pekel in nima nič skupnega z ženevskim duhom. Surovost in sila se rabi proti onim, ki pravzaprav rabijo varstvo.

Nasilno, odkrito in prikrito uničevanje svobodnega delavskega gibanja, poizkusi, da se totalizira, nikakor niso združljivi s članstvom in duhom te organizacije.

Ni dovolj storjenega z izvajanjem socialnopolitičnih ukrepov, ker o socialni pravici ni mogoče govoriti tam, kjer ni svobode.

In če ne bi bilo prav tako, zakaj je ta organizacija sestavljena iz treh delov, to je, iz vladnih, delodajalskih in delavskih zastopnikov, ki so popolnoma enakopravni. Šele z izpolnitvijo te osnovne zahteve, svobode in enakopravnosti samostojnih skupin po vseh deželah bo organizacija bazirala na najširši zdravni bazi.

Imamo ljudi, ki so za totalitarizem. Ne zlagaja se pa to s trodelno organizacijo te konference. S totalitarizmom se po raznih deželah krši ta duh. Kaj bi rekli, če bi v Ženevi posamezne skupine (vladne) nastopale s silo proti

drugima? To, kaj ne, je nemogoče, vendar imamo pa to žalostno sliko v nekaterih državah, čeprav so članice v Ženevi. Take države deloma trdijo, da se zavzemajo za socialno pravičnost in zahtevajo, da jih mednarodna organizacija hvali.

Mednarodni urad dela v Ženevi mora prinašati socialno pravičnost milijonom trpečih. Toda, kako naj se govori o socialni pravici, če se gaziijo državljanske pravice, med katere spada tudi svoboda združevanja? Ni socialne pravice, če udarci zadevajo široke delavske množice, za katere je urad ustanovljen, da se briga zanje. Socialne pravice ni, če so delavstvu vezane roke in noge in se mu s silo ukazuje molk ter se njega umuklepa v železni obroč samo, da se zaduši v njem svobodna misel.

Imamo mnogo pravicoljubnih ljudi, ki se za domače živali prav genljivo brigajo. Ali misli gospoda, ki se jih tiče, da je socialna politika zadovoljna, če se delavce uvršča v isto stopnjo? Ali gospoda težko ume, da je delavec predvsem človek, da ima človeško dostojanstvo in da svojo ljudsko in delavsko čast visoko ceni? Samo za one, ki so manj vredni ali nezreli, se brigajo drugi. Delavec je polnoleten in se zaveda svoje vrednosti!

Mi ne moremo dovoliti, da bi se podtakalo mnenje, da so odkriti ali tajni napadi na svobodo koalicije, boj proti svobodi govora in misli, spojitvi z duhom članstva ženevske organizacije. Ne smemo dopustiti, da postane tridelni sistem naše organizacije prazna fraza. Mi ne moremo dopuščati, da se vsiljuje splošno pojmovanje, da ne bi smele strokovne organizacije svobodno priti do izraza v poedinili delegacijah, ker to nasprotuje duhu in slovesu mednarodne organizacije dela.

Kako naj dopuščamo, da se ob našem molku pretvarja ta ustanova polagoma in sigurno v ustanovo totalitarnega značaja?

Srečavamo v mnogih deželah postopne in zvite zapreke, s katerimi je naše gibanje porušeno in njega člani zasluženi. Tu v Ženevi so govori o sporazumu. V mnogih deželah pa je ta govor brutalen in neprijateljski, ki uničuje. Povem to v svojem imenu in v imenu vseh udeležencev, prisotnih in odsotnih, ker smo ogorčeni zaradi zapostavljanja. Hočemo, da smo svobodni in enakopravni državljani! Te misli so v srcih milijonov delavcev, ki jim je odvzeta svoboda. Vsi se oni hočejo boriti v tej organizaciji skupno za socialno pravico.

Mednarodni statut za politične begunce

V Evian sklicujejo konferenco, ki se je udeležijo 27 držav, in sicer dne 6. junija (v Franciji). Sklepali bodo na konferenci o statutu za politične begunce, da bi se svoboda beguncev dovolj zajamčila, ker je današnja doba preveč okužena s strupi zoper svobodo.

Poljaki v Nemčiji niso dobili konkretnega odgovora

Zveza Poljakov v Nemčiji je vložila pri nemški vladi spomenico, v kateri zahteva manjšinske pravice. Minister dr. Frick je povabil Poljake na razgo-

vor in jim obljubljal, da se bodo zahteve vpoštevale, ni jim pa dal konkretnega odgovora.

Španska republikanska vlada grozi

Na zračne napade bo odgovorila
z napadi na Baleare

V Londonu je sklenil odbor za nevmešavanje kompromis, po katerem naj se umaknejo prostovoljci iz obeh taborov v Španiji in potem predlaga premirje obema taboroma. Izvedla bo akcijo posebna komisija, ki bo delala morda zopet precej časa.

Prav v tem trenutku pa je republikanska vlada sporočila v London in Pariz, da mora uvesti proti Francovim letalskim napadom na civilno prebivalstvo in nezaščitene kraje represalije s tem, da bo napadala z letali Francova oporišča, zlasti tudi na otokih Balearih, ki so last Španije. Zaraditega je nastalo v Londonu in Parizu silno vznemirjenje, ker prihaja ta grožnja v tem trenutku.

V Nemčiji pravijo, da je grožnja prevelika, v Italiji pa celo, da bi smatrali vsak napad za pričetek odkrite vojne.

V opravičenem ogorčenju je republikanska vlada zagrozila. Francova voj-

ska uničuje ljudi in kraje, ne da bi kdo resno protestiral. Vojna tudi državo se odločnega protesta od nje ni odvrnila. Zavlačuje se vojna, ovira svoboda republikanske vlade in Francova vojska na morju dobiva potuho in podporo v umetno zavlačevanih mahinacijah.

To je morala vmešavanja in nevmešavanja v špansko vojno.

V Angliji in Franciji pravijo, da se ne bodo dali zavleči v vojno, ki bi v slučaju represalij, ki so z ozirom na razvoj vojne popolnoma utemeljene in da bodo republikanski vladi — zopet priporočili, da naj se omeji v svojih eksperimentih.

Chamberlain je upal, da doseže premirje v Španiji. Zato se ni dosti razburjal zaradi potapljanja angleških ladij s strani nacionalistov. To upanje pa ga je minilo, ker sile, ki podpirajo Franca na vsak način, hočejo podpirati

z represalijami

Franca do zmage, ali pa naj se prične velika vojna, ki bo še bolj krvava in strašna.

45.000 mož znašajo izgube nacistov

Od 15. aprila do sedaj, t. j. od dneva, ko so Francove čete dosegle pri Vinarozu obalo Sredozemskega morja, znašajo izgube nacistov 45.000 mož.

Od 15. aprila dalje pa se je javilo za službo v republikanski armadi 110.000 prostovoljcev.

Odpor republikanske armade ni zlomljen. Na fronti se ponovno kaže odpor na sila republikanske armade.

V odboru za nevmešavanje so se sporazumeli glede odpoklica tujih vojakov iz Španije, ne pa tudi radi stroškov kontrole in odvoza čet. Zlasti se upira Rusija, da bi bila iz Španije izločena italijanska vojska.

Delavska akademija v proslavo 20 letnice Čehoslovaške republike v Beogradu

v prisotnosti predstavnikov zaveznških držav.

Dne 22. t. m. se je vršila v Beogradu v natlačeno polni dvorani Delavske zbornice delavska akademija v proslavo 20 letnice Čehoslovaške republike.

Akademije so se udeležili zastopniki francoskega, rumunskega in čehoslovaškega poslanstva.

Otvoril je akademijo s. dr. Živko Topalović, ki je pozdravil zastopnike prijateljskih in zaveznških držav, nato pa očrtal borbo čehoslovaškega naroda za svobodo in samostojno republiko. Z akademije je bil ob splošnem navdušenjem poslan brzoglasni pozdrav prezi-

dentu ČSR dr. Benešu in čehoslovaški vladi.

S. Milorad Belić je podal vtise, ki jih je dobil v Pragi ob priliki proslave 60-letnice socialno demokratične stranke. S. Milica Topalovićeva pa je poročala o ženskem gibanju in vzgoji mladine v ČSR. Za zaključek so predvajali film o proslavi čehoslovaške socialne demokracije.

Proslava je bila živ dokaz neomejnih simpatij beograjskega delavstva do Čehoslov. republike, ki je zaščitnica demokracije in svobode v srednji Evropi.

Čisti dobiček Zedinjenih tvornic stekla (Abel) s sedežem v Zagrebu za l. 1937 znaša 432.000 din, ki ga bo družba porabila za delni odpis dolga iz prejšnjih let v znesku nad 2 milijona dinarjev.

S. Čobalu Melhičaru, ki se je moral podvreči težki operaciji, se polagom vračajo moči in je na najboljši poti k okrevanju. Iskreno želimo, da bi skoro lahko zapustil bolniško posteljo in se vrnil zdrav in čil k svojcem in s drugom, ki ga željno pričakujejo.

Nov zakon o telovadnih društvih dobimo. Kakor izvemo, bo neposredno mednarodnemu fantovskemu dnevu v Ljubljani, ki bo prav za prav telovadna prireditev bivših »Orlov«, izšel zakon o telovadnih društvih, ki bo omogočil, da se osnujejo poleg telovadnih organizacij »Sokola« in »Slovenskih fantov« tudi še druga telovadna društva. Tako bodo menda lahko začele z delom tudi »Delavske telovadne enote«, kot je to na Čehoslovaškem. O teh stvareh bodo poklicani gospodje govorili tudi s čehoslovaškim ministrom monsignorom Šramekom, od katerega upajo dobiti podrobna pojasnila za rešitev tega od l. 1930 tako zelo zamotanega vprašanja pri nas.

Ob veliki udeležbi so v soboto, dne 25. t. m. v Ljubljani spremili k zadnjemu počitku 74-letnega publicista Andreja Gabersčka. Pokojni je bil znan radi svojega odločnega nastopa proti Avstriji in Habsburžanom ter je bil med vojno hudo preganjan.

V Pragi so se pričele velike sokolske slavnosti, pri katerih sodelujejo tudi sokoli Jugoslavije in 300 vojakov.

Katoliške dijaške zveze v Nemčiji je šef nemške policije, Himmler, razpustil. Pravi, da sistem ne more prenašati teh zvez dijakov in starost zaradi njih vpliva, ki se čuti povsod: v Nemčiji, v Avstriji in med krkonoškimi Nemci.

Trideset let dela v strokovni organizaciji

Glavni tajnik francoske delavske strokovne zveze, s. Jouhaux, je obhajal minuli teden tridesetletnico svojega strokovnega delovanja. S. Jouhaux je izšel iz delavskih vrst ter se je popel do jako pomembne politične in strokovne avtoritete, s katero je ustvaril mogočno francosko delavsko strokovno gibanje.

Ljudstvo naj nado-mesti izgubljeni kapital

Dr. Schacht je govoril bančnim uradnikom.

Dr. Schacht je povedal, da ima program nemškega vodstva ustvariti kapital. Zato vrši umetnost financiranja. Z žrtvami in krediti se to godi. Državni prejemki služijo temu namenu. Mogoče je, da zaraditega rase draginja, se zahteva boljše plače. Toda vse to se mora omejevati. Tudi v prehrani in preskrbi; sploh se mora štediti, da se umetno financira gospodarstvo (kapital?) s tem in s posojili, ki jih štednja pozneje omogoči vračati. Ozdravljenje kapitalizma v Nemčiji, ki ga je požrla vojna, mora torej tudi v Nemčiji restavrirati ljudstvo s svojim delom in stradanjem.

Rooseveltov New Deal

Roosevelt, predsednik Zedinjenih držav, je pozval po radiu volilce, da naj pri volitvah v parlament (kongres), ki bodo novembra meseca, da volijo poslance, ki so za politiko New Deal (Novi delovni zakon). Roosevelt zagovarja politični liberalizem, ki je nasproten konservativnosti. Opozicija je trmo-glava sicer in gospodarstvo je načrte zasmehovalo, namesto, da bi delalo pozitivno. Roosevelt meni, da so gospodarske reforme potrebne s socialnega stališča.

3750 milijonov dolarjev proti krizi

Gospodarska borba Zedinjenih držav.

Predsednik Zedinjenih držav, Roosevelt, je podpisal zakonski načrt, s katerim se dovoljuje kredit 3750 milijonov dolarjev (16 in pol milijard dinarjev) za boj proti gospodarski depresiji. Roosevelt meni, da je treba gospodarstvo podpreti, kar je mogoče z narodnim dohodkom in je sklepati tudi, da se izboljša trgovina.

Francija zahteva jasnost od Poljske

Francija je izročila Poljski svoje predloge glede zveze in gospodarskega sodelovanja med obema državama. Poljsko zunanjo ministrstvo se v tej zadevi posvetuje s sosednjimi državami (Nemčijo, Rusijo in Anglijo). Podrobnosti o predlogih niso znane.

Doma in po svetu

Vse cenj. naročnike opozarjamo, da bo izšla prihodnja številka našega lista radi praznika šele v petek, dne 1. julija.

Zednji dan za prijavo. Onemogli ali 70 let stari delavci, ki so bili člani OUZD pred uveljavljanjem starostnega zavarovanja, lahko zaprosijo za izredno onemoglostno oz. starostno podporo pri OUZD v Ljubljani, Miklošičeva cesta 20. Prošnje je vložiti do vključno 30. junija 1938.

Državna delniška družba »Jugoslovansko jeklo«. V Sarajevu se je osnovala z delniško glavnico 600 milijonov dinarjev delniška družba »Jugoslovansko jeklo«. Družbo tvorijo: industrija jekla v Zenici (s 15 milijoni dinarjev

delniškega kapitala), državni premogovnik v Brezi in državni rudnik železne rude v Ljubiji. Delničar te družbe bo torej država. Premogovniki v Zenici in Brezi dajo letno 390.000 ton premoga, železni rudnik v Ljubiji pa 298 tisoč ton rude. Zenica zaposluje 2100 delavcev.

Čisti dobiček za nakup državnih papirjev. Ker država potrebuje denarja, si ga hoče priskrbeti na ta način, na bo predpisala podjetnikom, da bodo morali del svojega čistega dobička nalagati v državnih papirjih, predvsem v papirjih 6 odst. 4 milijardnega investicijskega posojila.

Poletje

MAKSIM GORKI

(Prevel Tone Maček.)

25

Ko sem ga prečital sem se zasmeljal in vprašal: — Kako je to, Danilo Jakovljevič, da si ti narodnemu naprednemu gibanju naklonjen, a si vendar za obrambo neprijateljevega premoženja pripravljen ubijati ljudi?

Gladil si je kolena, se majal sem in tja in resnobno pojasnjeval:

— To je bilo že davno, tri leta pred vstajo, moj sin Vasjutka je bil takrat še v njenih letih, — kinknil z glavo proti hčerki. Jelenka je pa medtem nalivala čaj v skodelico in je z vsem naporom svojih otroških rok rezala s topim nožem trdi kruh.

— Takrat sem bil še tudi jaz, kakor vsi drugi, neizkušen mladenič, nihče še takrat ni nič vedel ne slišal o sili naroda. Drugič pa, gozd že od otroških let ljubim, gozd je na zemlji velika in važna stvar! On je kožuh zemlje in njeno praznično oblačilo če bi jo ogolili, bi se poleti ne mogla ohladiti, ne bi imela vlage, ne mogla bi roditi, bila bi oskrunjena! Kmetje pa, iz neumnosti ali iz hudobnosti, tega ne razumejo, ne vidijo v gozdu ničesar važnega; kakšen tovariš in zaščitnik? Podirajo drevesa — brez potrebe, odirajo drevesno skorjo in ličje — ne da bi o tem kaj razumeli. Rečem ti, ljudstvo je čisto divjaško! Jelenka, ti pa pojdi na peč in zaspi...

Z bistrimi očesci je begala po straneh knjige žulila skorjo kruha in ne da bi dvignila glavo je vprašala:

— Ali motim?

— Zakaj? Saj nimava nobenih tajnosti! A čas je da greš spat. Sicer boš še — oslepela!

Gozdar mi je pomežiknil: videti je bilo, da bi se rad z njo pohvalil.

— Kaj pa čitaš? — sem jo vprašal.

— Zgodovino.

— Kakšno?

— Rusko.

— Čegavo?

— Učiteljica mi jo je dala.

— Ne to, temveč kdo jo je napisal?

Začuden me je pogledala in odgovorila:

— Človek! Kdo pa drugi?

— Silno rada čita, — je zamišljeno rekel gozdar. — Ta novi duh se je tudi nje prijel. Včasih se ji smejem in pravim, — kdo pa bo tebe, Jelenka, tako učeno, maral vzeti za ženo? A ona, neumnica, se jezi! Zadnjič enkrat je bila tukaj Olga Davidovna, veš — tista mršava učiteljica iz Malinkov? In je pravila: napočil je ruskemu narodu, je rekla, čas prehoda čez črno morje bede in trpljenja, v svetlo, obljubljeno deželo, — da-a!

— Je zanimiva ta knjiga? — sem se zopet obrnil k deklici.

— Še precej! Le škoda da piše največ o carjih, a o nas — zelo malo.

— O kom — o nas?

Jelenka me je začudeno pogledala.

— O kmetih, o priprostih ljudeh. Mar res nič ne razumeš! — je rekla in užaljeno zmajevala z glavo.

A njen oče je od radosti in ponosa raztegnil usta do ušes.

A, te je ugnala v kozji rog?

Za oknom je nalahno pošumeval veter in lučal na šipe debele kaplje. V stražarnici je bilo toplo, dišalo je po posušeni jagodah smrekovih vršičkih in lipovem ličju. Šumel je samovar in šelesteli so listi knjige.

— Povej mi kaj o svojem sinu, — sem poprosil gozdarja, — kakšen človek je.

Zganil je s pleči, počasi si je gladil rdečkasto brado s svojo veliko dlanjo in je z zadovoljnim glasom pripovedoval:

— Je seveda še mlad človek. Mi smo, kakor vidiš, ljudje brez zemlje, že mojega očeta so ob preseljevanju odtrgali od zemlje in jaz, kar pomnim, sem vedno pri tujih ljudeh, v službah na raznih velikih posestvih. Ko sem odslužil vojaščino, sem vstopil v službo kot gozdni stražar. Oženil sem mlado vdovo, njenega moža, — bil je zidar, — je ubilo na stavbi, opeka mu je priletela na glavo ko so zidali v mestu kaznilnico. Bila je čedna ženska. Že v prvem letu se nama je rodil Vasjutka. On mi je bil vedno prvi — povsod! Ob prostem času se je dobro naučil čitati in pisati in je potem na graščini Konstantinovski dobil službo strojnika. — tam s stroji žanjejo, mlatijo in tako dalje. In kot mašinist se je izkazal, da je človek novega duha, vaš.

— Zakaj pa ne rečeš — naš.

(Dolje prihodnjik.)

Prej nego kupite blago za ženske in moške obleke, plašče, kostume, hubertuse itd., obiščite

ČESKI MAGAZIN, MARIBOR,

ULICA
X. OKTOBRA,

in se prepričajte o ceni in kvaliteti. Krojaške potrebščine!

Nordijske dežele so podpirale nevtralnostno pogodbo

Politika nevtralizacije posameznih držav bolj in bolj sili v ospredje. Nedavno je Belgija razglasila nekakšno nevtralnost in moledovala za nje priznanje. Na zadnji seji sveta Društva narodov si je tudi Švica izvojevala priznanje nevtralnosti, ker se je hotela ogniti eventualni sankcijski politiki v tem ali onem primeru.

Sedaj so pa še nordijske države Danska, Finska, Islandija, Norveška in Švedska sklenile in podpisale deklaracijo o nevtralnosti svoje politike v primeru katerega oboroženega spopada.

Že zadnjič smo omenjali, da je predsednik naše strokovne internacionale sodrug Valter Citrine obžaloval, da se posamezne države potegujejo za nevtralnostno politiko in mednarodno priznanje ter se s tem oddaljujejo od načela kolektivne, to je, vsedržavne pogodbene varnosti. Istega mnenja so tudi vsi drugi socialni politiki.

Razumljivo pa je, da je prišlo do tega pojava, ki razkrajja mednarodno skupnost, na podlagi katere bi bilo mogoče izvajati mednarodno kolektivno varnost. Društvo narodov je bilo v ta namen osnovano. In, če sedaj razne države in države iščejo zavetja na drugačen način in izven te mednarodne ustanove, dokazuje to, da je Društvo narodov razočaralo, ker ni ščitilo zaščite potrebnih držav, če so potrebovale zaščito. Prehajanje držav k nevtralizaciji politiki, žal, pomeni razkroj mednarodnih odnošajev kot celote, toda tudi države, ki so v nevarnosti, da nanje navali nasprotnik, s tem niso prav nič pridobile. V ožjem krogu so ali pa osamljene. Take pa se ob današnji mednarodnopolitični nemorali nikdar ne morejo zanašati, da je njih nevtralnost nedotakljiva.

Podobno nezaupanje do Društva narodov je izrekel te dni poljski zunanji minister Beck, ko je obiskal Stockholm. Rekel je, da, dokler Društvo narodov ne bo splošno ali vsaj panevropsko, ne more biti koristno ter bodo države urejale vsaka svojo politiko po svoje.

Princip kolektivne varnosti pa spriči naraščanje mednarodne razcepljenosti postaja eden najvažnejših. Princip demokracije Društva narodov mora biti problem vseh politikov in vseh držav, ki hočejo ustvariti predpogoje za ohranitev svetovnega miru. Društvo narodov je edina oblika mednarodnega kolektivnega sodelovanja in edina podlaga, na kateri se lahko s sankcijami uveljavi mednarodno pravo, katero kršijo in rušijo danes nekatere države, kakor bi na svetu sploh ne bila sveta nobena pogodba več.

Nordijske države so sicer pod vplivom socialističnih delavskih strank. In, če jim tukaj očitamo politiko nevtralizacije kot neprimerno, ne smemo pozabiti, da so nordijske države sklenile to pogodbo v zadregi, v samoobrambi ter da ostanejo zveste Društvu narodov. Še na zadnjih sejah Društva narodov so zahtevale splošnost in demokratičnost Društva narodov.

Razvoj dogodkov najbolj kričeče dokazuje potrebo kolektivne varnosti, ki jo bo mogoče zasigurati le v splošnem in demokratičnem Društvu narodov.

Socialisti, male in vse demokratične države, morajo s svojo politiko zasledovati ta najvišji cilj, ker drugega miru ni kakor kolektivni.

To je najvišji cilj današnje demokracije, čeprav deloma še tiplje okoli sebe ter skuša uveljavljati to veliko misel v raznimi eksperimenti, z oboroževanjem, koncesijskimi pogodbami in preziranjem malih držav in njih interesov.

Naši v Franciji pridejo na obisk

Lievin, dne 24. junija 1938.

Naša iskrena želja, da kmalu obiščemo naše drage v domovini, se nam bo končno le izpolnila! Loči nas še dober mesec dni, ko bomo odpotovali iz naših revirjev, z upanjem v srcu, da najdemo v domovini popolno razumevanje za nas in naše upravičene zahteve. Kakor lansko, tako tudi letošnje leto vodi naša Jug. sindikalna federacija vse priprave za izlet, ki kaže, da bo impozanten. Federacija se trudi, da pripravi čim večje število svojih članov do tega, da prebijejo svoj težko zasluženi, plačani dopust v krogu svojih dragih. Prepričani smo, da ne bo med nami izletniki nikogar, ki se ne bi s hvaležnim srcem spomnil na one, ki so nam pripomgli do tega, da v miru prebijemo svoj dopust ter da lahko z radostjo vdihavamo sveži zrak, našemu organizmu toliko potreben.

Zahvala gre francoskemu proletariatu, ročnemu in duševnemu delavstvu, ki je poslal v vlado svoje pravilno izvoljene zastopnike, s s. Leonom Blumom na čelu, ki so izvršili resnično socialno revolucijo, brez kaplje prelite krvi, čije sadov smo deležni tudi mi izseljenci. Vsem sodrugom čitateljem »Delavske Politike«

ki so raztreseni po Franciji in ki bi želeli se z nami udeležiti tega izleta javljamo sledeče: Vlak odpelje iz Lille dne 1. avgusta (uro bomo že pravočasno objavili), vrnemo se dne 22. avgusta. Vlak vozi Lille—Metz—Strasbourg preko Nemčije na Jesenice. Na ta način imajo rojaki, ki žive na vzhodu Francije lepo priliko, da se nam priključijo. Vožnja stane:

Lille—Jesenice 575 frankov. Za otroke 4—10 let 300 frankov. — Metz—Jesenice 465 frankov. Za otroke 4—10 let 245 frankov. — Strasbourg—Jesenice 435 frankov. Za otroke 4—10 let 230 frankov. — Paris—Jesenice 565 frankov. Za otroke 4—10 let 290 frankov.

Prijave se zaključijo 20. julija.

Prijaviti se je pri Federation Syndicale Yougoslave, Rue Casimir Beugnet 32. a Lens. P. d. C. ali pa pri: Potpinu Leopoldu, Rue de Lens 5. Sallaumines; Pajerju Ferdinandu, Ot-venue Grand Conde 39 Lens, Čebulu Justinu, Rue de la Liberte 67. Lievin. Za vse informacije se je obrniti na gori omenjeno federacijo.

»Delavsko Politiko« prosimo, da nam gre na roko, in da naše članke prej ko mogoče priobči. Se bomo še oglašili poprej ko odide mo. Potem pa: na veselo svidenje!

O „tretji Evropi“ govore

Potovanja poljskega ministrskega predsednika.

V zadnjem času smo opazili, da potujejo razni državniki po Evropi, in sicer od severa do juga po vzhodni Evropi. Poljski zunanji minister je obiskal Švedijo in Estlandsko ter je vrnil obisk švedskih državnikov. Rumunski predsednik vlade je obiskal Poljsko. Poljski naučni minister je te dni obiskal Rumunijo. Na drugi strani pa vemo, da žele te dežele in tudi druge v tem ozemlju ohraniti nevtralnost. Njih namen ni ustvarjati vojni blok, pač pa pas nevtralnih držav od severa do juga, kar je predvsem poljska želja.

Na tak način nastane v Evropi tretja

os: zahodne demokracije, os Rim—Berlin in »tretja Evropa« ali os nevtralnih držav od severa pa do Carigrada, od nordijskih držav pa do Turčije.

Vse te države se čutijo ogrožene od osi Rim—Berlin na eni strani, na drugi strani pa od vzhoda, to je Rusije. Vse te države žele biti nevtralne, se boje sankcijske politike, žele pa uvajati med seboj aktivnejše gospodarsko in politično sodelovanje.

Ta politika je predvsem posledica imperialistične politike nekaterih evropskih velesil.

V ogledalu

Zamorec Joe Louis porazil arijca M. Schmelinga. V Newyorku sta se te dni boksala arijec nemec Maks Schmeling in zamorec Joe Louis. Nemci so bili docela prepričani o zmagi Schmelinga. Zgodilo pa se je, da je zamorec Louis Schmelinga v 74 sekundah pobil na tla.

Lepa prilika. Na svečanosti slovenskih fantov v Ljubljani pride tudi čehoslovski minister monsignore Šramek. Ker bo takorekoč »Slovenec« gost, se bodo gospodje lahko pomenili z njim in ga vprašali, kaj meni on o zvezi Čehoslovaške s Francijo in Sovjetsko Rusijo ter o zahtevah slovaškega patra Hlinka. Gospodje pa mu naj predložijo tudi vse številke »Slovenca«, v katerih so zadnje mesece razpravljali o Čehoslovaški v zvezi s svetovno-političnimi dogodki, posebno pa vse one številke, v katerih so pisali v zvezi z dogodki, z dne 21. maja t. l. »Kaj misliš o tem?«

JESENICE

Protidraginjski javni shod prepovedan. Za petek, dne 24. t. m. ob 4. uri pop. je sklicala tukajšnja podružnica Saveza metalških radnika Jugoslavije javni shod s tremi točkami dnevnega reda: 1. poročilo o izredni skupščini Glavne bratovske skladnice v Ljubljani (ref. E. Giorgioni); 2. naraščanje draginje in delavstvo (ref. Cv. Kristan) in 3. položaj v obratih KID in stalne redukcije (ref. gl. zaupnik Čelensnik). Ta shod je bil od tukajšnjega pol. komisarijata dne 21. t. m. pod No. 42/73/5 na temelju zakona o društvih in shodih iz ozirov na javno varnost prepovedan. Na Jesenicah že od lani ni bil dovoljen noben javni shod več.

Draginja na Jesenicah neprestano narašča. Delavske mezde so bile lani zelo, zelo okrnjene. V zadnjem času je bilo mnogo delavcev odpuščenih ali vpokojenih. Številni delavci, ki so že dolga leta delali v obratih, so bili prestavljeni na prostor, kjer je zaslužek slabši. Delavske družine s skrbjo v duši gledajo kaj bo, če bo draginja naraščala še tako dalje in če se nihče od merodajnih faktorjev ne bo postavil tem spekulativnim povišanjem v bran. Delavci in delavske gospodinjine bi rade dale svojem razpoloženju duška, da bi podprle vse, ki se borijo proti draginji.

Razpis nedeljske zdravniške službe. Julija bo zdravniška služba za člane in sivoce bratovskih skladnic ob nedeljah tako-le urejena: 3. 17. in 31. julija g. dr. Keržan Bartol, 10. in 24. julija g. dr. Čeh Milan.

Delavsko podporno društvo je priredilo v nedeljo, dne 19. junija t. l. tombolo na vrtu »Delavskega doma«. Tombola je lepo uspela, le žal, da je oblast dovolila premalo tablic, tako da so zmanjkale in jih niso mogli dobiti vsi, ki so jih želeli, niti ni moglo društvo za svoje onemogle, bolne in podpore potrebne člane dobiti še več, kakor je dobilo, kar bi ob takem povpraševanju za tablice ne bilo težko.

Glavne dobitke so zadeli: 1. kuhinjsko opravo (Lasan Joža, sin posestnika in gostilničarja na Savi); 2. divan (Ogris Ana, žena tov. delavca, Jesenice); 3. 25 kg sladkorja (Toman Valentin, Jesenice); 4. 50 kg moke (Tominec Franc, tov. delavec, Koroška Bela) in 5. blago za moško obleko (Slivnik Franc, tov. delavec, Hrušica).

Spreved, ki se je vršil ob koncu »Slovenskega tedna« dne 12. junija t. l. na Jesenicah, je bil zelo klavrn. Ob tako velikem propagiranju tega tedna, ki naj bi bil manifestacija katoliškega dela vse zgornje Savske doline od Kroke preko Jesenice do Rateč in Bohinja, je korakalo v sprevedu 612 oseb, vstevši otroke. In pri tem je bilo zunanjih gostov največ. Mi smo se čudili temu, ker pričakovali smo precej več. Zdi se nam pa, da se ljudem odpirajo oči, da ne delajo več radi stafaže onim, ki jim občutek pri srcu in izraz jezika nista istovetna in kjer res ne ve levi kar dela desnica. Dasi je to spregledanje pozno, prepozno vendarle še najbrž ne bo.

Zvočni kino predvaja v torek in sredo (na praznik) dne 28. in 29. junija t. l. ob pol 9. uri zvečer (na praznik tudi ob 3. uri pop.) vefilim »Postala bo cesarica«. (SISI). — V gl. vlogi Grace Moore in Franchot Tone. Kot poseben dodatek predvajamo 600 metrov dolg gasilski film. Sledi »Humoreska«.

Delavski pravni svetovalec

Rubež mezde rudarskega delavca (Celje)

Vprašanje: Kot je bilo objavljeno v »Delavski Politiki«, je Stol sedmorice izdal odločbo, da mezda rudarjev in sploh vsega delavstva zavarovanega pri bratovskih skladnicah tudi po novem zakonu ni rubljiva. Meni, kakor tudi nekaterim delavcem v naši tovarni pa odteguje podjetje od mezde na podlagi rubežev, kar naprej kljub gornjemu sklepu Stola sedmorice. Ali upravičeno?

Odgovor: Sklep Stola sedmorice velja le za tisti slučaj, v katerem je bil izdan, dočim morajo vsi drugi prizadeti delavci, ki jim je bila mezda zarubljena vsak posebej, predlagati pri sodišču ustavitve izvršbe. Dokler izvršba ni ustavljena, je podjetje vezano na sklep, s katerim je sodišče dovolilo izvršbo in zato mora odtegovati od mezde.

Prevžitek (Duple)

Vprašanje: Moja mati ima za prevžitek izgovorjena dva sežnja drv in sicer en sežen trdih. Kljub temu dobiva od zavezanca v zadnjem času samo mehka drva. Ali ima pravico zahtevati, da ji daje po en sežen trdih?

Odgovor: Če je prevžitek tako določen, kot pravite Vi, mora zavezanec Vaši materi dati en sežen mehkih in en sežen trdih drv na leto.

Zaupniki, ki bodo ob 10-letnici »Cankarjeve družbe« nabrali nad 100 članov, bodo prejeli posebno lepe nagrade.

Rešite civilizacijo, dokler ne bo prepozno!

Amerikanec poziva k sodelovanju.

Državni podtajnik Zedinjenih držav Summer Walles je izjavil v Philadelphiji, da bi morali Amerikanci z drugimi državami sodelovati, preden bo prepozno, da rešijo humaniteto in mednarodno pravo. Z ozirom na bombardiranje javnih mest na Kitajskem in v Španiji je rekel dobesedno:

»V nekaterih delih sveta se vrše grozovitosti, na kakršne v prejšnji dobi niti misliti nismo mogli.« Potem je prigovarjal »vedno bolj se širjenemu preziranju mednarodnih obvez« ter zaprisegel ameriško ljudstvo, »da miroljubno sodeluje z drugimi ljudstvi v svrhu rešitve najnujnejših problemov vseh narodov: da se bodo zakoni mednarodnega prava in človečnosti spoštovali, ker je od njih odvisen nadaljnji obstoj naše kulture in naše civilizacije.«

50 milijonov dinarjev posojila agrarnim zajednicam v Novem Sadu, Petrogradu, Osijeku, Zagrebu in Skoplju je sklenil dati ministrski svet v obliki garancije za najete kredite.

Proračun in dobra gospodarska politika

Kaj pravijo trgovci in industriji?

Iz referata trgovskih združenj v Beogradu na trgovskem kongresu v Ljubljani (ki je bil objavljen v časopisu):

»Po dosedanjih navadah zadostuje, da pokaže državni proračun kot skrajni rezultat praktičnega finansiranja ravnovesje, pa se že označi kot skrajni uspeh, pa čeprav pomeni silno obremenitev vsega narodnega dohodka in čeprav nikakor ni v skladu z resničnim stanjem ter se zato pojavljajo: pomanjkanje denarja, razlike v cenah industrijskih izdelkov in kmetijskih pridelkov, padanje potrošne moči prebivalstva itd....

Ali bomo smeli socialisti govoriti po radu? Po vseh demokratičnih civiliziranih državah je tudi delavstvu, socialistom, radio na razpolago. Tudi pri nas bi bila potrebna »radio«, ker smo socialisti najboljši ideologi in prijatelji sporazuma, konsolidacije ter pravi oznanjevalci nesebičnega sodelovanja, ki naj nas povede iz sedanje duhovne letargije glede tega vprašanja.

Mladinski vestnik

V čem se je poboljšal položaj vajencev?

Zaščitni zakoni se ne izvajajo.

Vajenec Š. M. je vstopil kot pekovski vajenec pri pekovskem mojstru K. A. v L. v uk. Med učno dobo je napravil te-le izkušnje: Mojstrov sin me je suval in boksar ter dajal razne grde priimke. Od 24. ure do 5.45 sem delal v pekarni. Ob 5.45 sem se odpeljal s košem peciva (40 kg) k strankam. Ob 6.30 sem se vrnil. Potem sem odšel s kruhom na stavbe in na trg, prišel sem nazaj proti 9. uri. Ob 9. uri sem šel po mleko na več krajev. Vrnil sem se ob 10. uri, nakar sem dobil zajtrk. Po zajtrku sem moral pomiti vso posodo od prejšnjega dne, pomesti kuhinjo, nametati drv iz kleti za pekarno. Nato sem večkrat še trebil salato za opoldne. Ob pol 12. uri sem šel še enkrat ponujat pecivo naokoli. Proti pol eni

uri sem se vrnil in dobil kosilo. Kosilo in odmor je trajalo pol ure. Popoldne sem zopet iskal mleko po mestu. Ostali čas pa sem delal v pekarni, čistil kolese itd. Okoli 6. ure sem dobil kos kruha, včasih tudi kavo. Legel sem in spal do 24 ure, ko je bilo treba zopet vstati. Ko sem vstal sem dobil šele večerjo, t. j. ostanke, ki so jih pustili drugi, ki so večerjali okrog 10. ure. Nekega dne sem videl pismo nekega očeta, v katerem piše dotični, naj me mojster »sekira«, da bom čim prej odšel in da bo mesto prosto za njegovega sina. Vsled neznoznih razmer res nisem mogel vzdržati in sem šel. Slučaj je prijavljen oblasti. Človek ne bi verjel, da se dandanes, kljub zaščitni zakonodaji tako postopa z vajenci.